

Beledigend taalgebruik in politieke toespraken: de creatieve oplossingen van de tolken van het Europees Parlement

Bende hypocrieten! Lafaards! Imbecielen! Inderdaad, niet bepaald beleefde uitingen. Des te minder zou je verwachten ze uit de mond van toppolitici te horen bulderen. Nochtans zijn dit slechts enkele voorbeelden van de vele beledigende uitspraken die sommige Europarlementsleden geregeld uitspreken.

Rol van de tolk

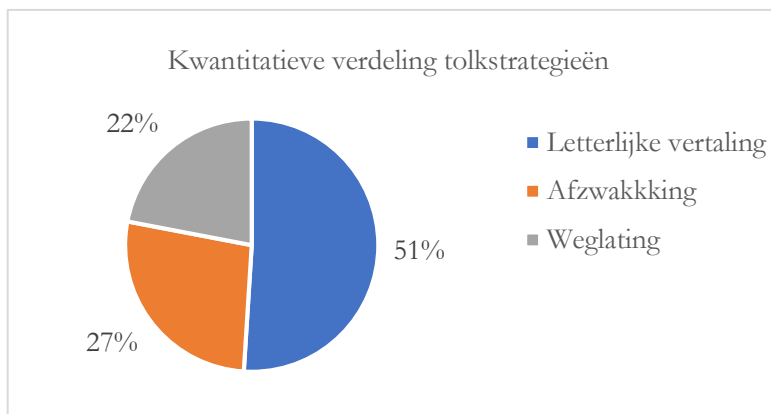
Het Europees Parlement is de Europese instelling bij uitstek die meertaligheid hoog in het vaandel draagt. In maar liefst 24 verschillende talen treden de 751 verschillende Europarlementariërs met elkaar in debat. Het zijn de tolken die ervoor zorgen dat alle leden in hun moedertaal kunnen spreken en steeds begrepen worden door hun collega's.

Meestal verlopen die debatten eerder vredig, zoals je dat binnen een institutionele context als die van het Europees Parlement mag verwachten. En toch nemen een aantal Parlementsleden geregeld een loopje met het gepaste taalgebruik om zich te wagen aan scheldwoorden, ironische opmerkingen, minachtende bijnamen en zelfs dreigementen.

Uiteraard staan de Europarlementsleden er geen moment bij stil maar deze beledigende uitingen vormen een extreme uitdaging voor de tolken die vanuit hun glazen cabines alles zo vakkundig mogelijk vertalen. Onbeleefde uitingen zijn een bijzondere moeilijkheid voor tolken omdat ze niet thuishoren in de formele context van het Europees Parlement. Bij de vertaling ervan komen de tolken bijgevolg voor een aantal moeilijke keuzes te staan.

Creativiteit van de tolk

Deze masterproef onderzoekt hoe de conferentietolken van het Europees Parlement de beledigingen van de Europarlementariërs vertalen. In theorie is er volgens de beroepsregels voor

tolken slechts één mogelijke manier om een belediging te vertalen, namelijk zo letterlijk mogelijk. Maar in praktijk gebruiken de tolken geregeld ook andere manieren, zoals duidelijk zichtbaar is in het hiernaast afgebeelde taartdiagram.

Ruim 107 beledigingen, uitgesproken door 2 Italiaans- en 2 Nederlandstalige Europarlementariërs, werden onderworpen aan een gedetailleerde analyse. Een kleinschalige, kwantitatieve analyse toonde aan dat de tolken slechts iets meer dan de helft van alle onderzochte beledigingen zo letterlijk mogelijk vertaalden. In meer dan een vierde van de gevallen koos de tolk er echter voor om het ongepast taalgebruik af te zwakken en dus een minder beledigende versie te creëren. Nog meer verrassend is dat in ruim één op de vijf gevallen de tolk in kwestie de belediging volledig weglief. Je zou dus kunnen zeggen dat de tolken van het Europees Parlement geregeld hun beroepsregels uit het oog verliezen wanneer ze geconfronteerd worden met ongepast taalgebruik. Dit is een eerder verrassende conclusie aangezien tolken er steeds naar zouden moeten streven de oorspronkelijke boodschap zo getrouw mogelijk weer te geven.

Oorzaken en gevolgen van de creativiteit

Een vraag die spontaan oprijst bij de resultaten van deze masterproef is: waarom? Waarom besluiten de tolken om beledigingen vaak af te zwakken of zelfs geheel weg te laten terwijl ze volgens hun deontologie zo letterlijk mogelijk moeten vertalen? Meerdere oorzaken zijn mogelijk.

Een eerste verklaring kan zijn dat de tolken afstand willen nemen van de oorspronkelijke tekst omdat de spreker ongepast taalgebruik hanteert. Je zou dus kunnen stellen dat de tolk zijn eigen gezicht probeert te redden door het discours van de spreker te matigen. Een andere mogelijke reden kan zijn dat de tolken van het Europees Parlement willen bijdragen aan de institutionele context die er heerst tijdens de plenaire vergaderingen. De tolk besluit dus tussen te komen wanneer deze formele context in gevaar dreigt te komen door ongepast taalgebruik.

Uiteraard is deze tussenkomst van de tolk, waarbij hij de oorspronkelijke boodschap verdraait of weglief, niet zonder gevolgen. De Europarlementsleden nemen immers niet zomaar beledigingen in de mond, ze doen dit steeds met een specifiek doel. Zo willen ze hun politieke tegenstanders uitdagen of hun eigen macht nog verder benadrukken. Wanneer deze beledigende uitingen niet getrouw weergegeven worden door de tolk dreigt de communicatie dus mis te lopen. Zelfs de machtsrelatie tussen de Europarlementariërs kan bijgevolg beïnvloed worden door een niet-letterlijke vertaling van de tolk.

Zo belanden we bij de belangrijkste bijdrage van deze studie: beroepstolken ervan bewustmaken dat de manier waarop ze beledigingen vertalen het verloop van de communicatie sterk kan beïnvloeden.